

Albert en de doden

Eerste druk © 2015 Gilbert Keyzer
Tweede druk © 2019 Gilbert Keyzer

ISBN: 9789402189865

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

GILBERT KEYZER

ALBERT EN DE
DODEN

Alle personen en gebeurtenissen in deze roman zijn geheel verzonnen.

Deel 1: De avonturen van Nicky Lada

Uit gewoonte was Albert Soliman bijna schuin het eerste ziekenhuisplein overgestoken. Maar hij durfde niet, stond stil en keek om zich heen. Aan de tafeltjes bij de broodjeszaak links zaten onbekende artsen en verpleegkundigen, een patiënt met neussonde en familie. Enkele laboranten of doktersassistenten hadden op de rand van een betonnen verhoging plaatsgenomen. Op metalen paaltjes gemonteerde bollen, onregelmatig verspreid over het plein, straalden wit licht. Het boekenwinkeltje tegenover de broodjeszaak was gesloten. Hij keek omhoog, waar op de eerste twee verdiepingen aan twee zijden galerijen om het plein heen liepen. Deze galerijen bleken leeg. Aan de overkant bevonden zich aan de basis van de X toren drie paar liftdeuren. Boven elkaar gelegen metalen bruggen verbonden deze toren met andere, lagere bouwdelen. Daarboven, vlak onder de kunststof overkapping, zag hij metalen bakken over transportbanden schuiven. Hij wist dat deze containers medicijnen bevatten die tussen de centrale apotheek en de patiëntenafdelingen werden vervoerd. Indien groot genoeg, zouden ze naar zijn idee ook patiënten op deze wijze kunnen transporteren. Op kruisingen van gangen waren betonnen plantenbakken geplaatst. Klimop hing met meterslange slierten over de randen. Onder dit doorzichtige dak, boven het plein, hing een verzameling reusachtige ijzeren platen, een enorme schroef, gekrulde stangen en balken aan stalen kabels. Albert verbeelde zich dat, indien deze kabels braken, iedereen op het plein zou worden verpletterd.

Hij sloeg rechtsaf langs het plein, sluipend bijna, passeerde een bankfiliaal en het bouwdeel tussen beide pleinen en bereikte het tweede plein. Hier waren geen winkeltjes te zien, geen moderne kunst, geen mens. De deuren van de middelste lift aan de overkant schoven uiteen. Een medewerker op een geel elektrisch karretje reed de lift uit. De man stopte bij een verrijdbare container, verliet het karretje en haakte de container eraan vast. De wanden van de container bestonden uit metalen raamwerk, waarachter witte en blauwe plastic zakken samengepropt zaten. De chauffeur klom op het karretje en reed schuin het plein over.

Opnieuw stond Albert stil. Het voertuig passeerde hem rakelings, alsof hij niet werkelijk bestond en dus ook niet gezien kon worden. Hij keek het treintje na. Zou hij zich tussen de zakken wasgoed, want dat waren het volgens hem, verstoppen en ongezien het gebouw verlaten?

Zijn handpalmen werden vochtig. Hij veegde ze af aan zijn broek maar begreep daarna het nutteloze van deze handeling. Hij had zich toch al dagen geleden voorgenomen geen handen te schudden. Zijn hart sloeg over.

Albert stak het lege plein over naar de drie liften van de Z toren. Volgens zijn horloge was het vijf voor tien. Nog vijf minuten. Hij overwoog via het trappenhuis naar de zesde etage te klimmen, om zo eventuele ontmoetingen met collega's te vermijden.

De liften werden zeer intensief gebruikt, met name voor transporten van bedlegerige patiënten, patiënten met rolstoel, publiek en personeel.

Hij was de liften zeer dicht genaderd, voordat hij merkte dat de middelste deuren nog steeds openstonden. Zonder er bij na te denken betrad hij de lift en drukte de knop in voor de zesde etage.

De lift kwam al na enkele seconden tot stilstand. De deuren schoven open, maar niemand stapte in. Albert keek naar het paneel met de druktoetsen en zag dat een toets zonder nummer oplichtte. Hij drukte op de knop die de deuren zou sluiten maar er gebeurde niets. In een blinkbaar daarvoor bestemde opening onderaan het paneel stak een grote sleutel met handvat.

Nu pas merkte Albert dat het uitzicht, dat tussen de twee opengeschoven liftdeuren zichtbaar werd, hem volkomen onbekend was. Het schemerde, warmte golfde hem tegemoet. Voorzichtig verliet hij de lift en kwam terecht in een iets meer dan manshoge ruimte.

Zwak, donkergeel licht uit TL-balkjes maakte links en rechts van hem gangen zichtbaar, waarvan hij de dichtstbijzijnde vertakkingen nog net kon onderscheiden. Stoffige buizen van verschillende dikte liepen langs vloer en plafond. Tussen de buizen in onderscheidde hij muren van donkergrijs beton waarin metalen panelen. Een dof, pulserend gegons en gedreun leek van ver achter deze muren vandaan te komen. Zou het gebouw van het Medisch Universitair Ziekenhuis een levend wezen zijn? Een wezen met in ieder van de drie torens een kloppend hart, dat vloeistof door buizen pompte.

De angst trok het bloed uit zijn gezicht weg, toen hij rechts van hem iets of iemand zag bewegen. Een wezen, zo bleek als een spook, in ondefinieerbare kleding gestoken, verscheen aan de rand van zijn gezichtsveld en verdween, een geluid van klepperende voetstappen achterlatend. Zonder naar rechts te durven kijken vluchtte Albert de lift in en begon als een razende op de toets met nummer zes te drukken. Maar de liftdeuren bleven onbeweeglijk. Albert probeerde te

slikken met een kurkdroge mond, zou het liefst zo hard mogelijk schreeuwen.

Hij rukte de sleutel uit het paneel, stak hem in de binnenzak van zijn leren jack, en drukte opnieuw knop zes in. De deuren schoven dicht, zonder dat, zoals in zijn verbeelding, monsterachtige klauwen om de hoeken ervan zichtbaar werden.

Albert had geluk. Nadat hij de schrik als stof van zijn brede schouders had geschud, bereikte hij ongezien en ongehinderd de zesde verdieping, een verdieping hoger dan de patiënten afdeling waar hij tot enkele weken geleden had gewerkt. Hij sloeg af naar rechts, passeerde de noordelijk gelegen verpleegafdeling, alwaar in de open koffiekamer verpleegkundigen zich hadden verzameld en bereikte een gang tussen de Y en de Z toren. Hij benaderde de deur met het kamernummer zoals genoemd in de brief die hij enkele dagen geleden had ontvangen. Achter de deur klonken stemmen, maar het lukte hem niet ze te verstaan.

Na een korte aarzeling klopte hij driemaal kort en krachtig op de deur. Opnieuw sloeg zijn hart over. Hij hoorde het gesprek verstommen en deed de deur open, ging het kamertje binnen, sloot de deur. Achter een bureau, met zijn rug naar een laag en breed venster zat Sectorhoofd, een lange, bleke man met een terugwijkende onderkin. Nieta, hoofdverpleegkundige, had links van hem plaatsgenomen. Zij was mollig en zo kort, dat haar Birckenstock sandalen nauwelijks de grond raakten. Beiden waren druk in gesprek, keken nauwelijks op bij Alberts' binnenkomst en rondten rustig hun dialoog af. Het gesprek betrof, zo begreep Albert, de voordelige inruil van een door Sectorhoofd gekochte Opel Kadett voor een nieuwer type, dat was voorzien van talrijke extra's.

'Goedemorgen, Albert, ga zitten', sprak Sectorhoofd uiteindelijk, terwijl hij op zijn horloge keek. 'Je bent iets te laat.

'Het kost me altijd weer tijd om een boeiend gesprek te onderbreken', zei Albert, terwijl hij op het plastic stoeltje plaatsnam dat voor het bureau stond. Nieta keek naar buiten.

'Juist ja. Eh, Albert, ik heb met Nieta gesproken over jouw functioneren als leidinggevende op de afdeling Urologie en Traumatologie Z vijf Noord, waar je vorig jaar april bent begonnen.'

'Vorig jaar juli.'

'Vorig jaar juli. Goed. Eh.' Sectorhoofd plaatste de handen onder de kin, keek naar het plafond. 'Ik heb van Nieta gehoord dat jullie twaalf oktober met elkaar hebben gesproken, klopt dat?'

'Dat is juist.'

Sectorhoofd keek vragend naar de hoofdverpleegkundige. 'Nieta, zou jij als leidinggevende van Albert hier iets over willen zeggen?'

Nieta richtte haar blik op een punt tussen Albert en sectorhoofd. 'Nou ja, het gaat dus helemaal niet, met Albert als leidinggevende. Ik heb er geen vertrouwen meer in en de groep ook niet. Het is gewoon uit de hand gelopen en toen heb ik tegen Albert gezegd dat hij maar naar huis moest gaan.' Haar gelaat kleurde enigszins rood. Er viel een stilte.

'Tja, ik eh, begrijp dat je je toen ziek hebt gemeld?' vroeg Sectorhoofd.

'Inderdaad. Nieta heeft geen schorsing uitgesproken en ik wilde niet de kans lopen op ontslag wegens werkweigering. Bovendien ben ik werkelijk ziek. Doodziek zelfs van alle geroddel en vijandigheid.'

Sectorhoofd vouwde de handen om het bureaublad.

'Heb je al een uitnodiging ontvangen van de bedrijfsarts?'

Albert schudde het hoofd.

'Dat is vreemd, want je bent nu al drie weken thuis.'

'Ik ben niet verantwoordelijk voor het functioneren van de bedrijfsgeneeskundige dienst. Het zou me daarnaast niet verbazen dat mijn ziekmelding, die ik tegenover mijn leidinggevende heb uitgesproken, nooit is doorgegeven. De afdeling functioneert in alle opzichten chaotisch.'

Albert zag dat Nieta haar handen onder het bureau hield. Hijzelf had ze op zijn dijen gelegd en realiseerde zich dat hij niet kwetsbaar meer was. Wat een verschil met de afgelopen anderhalf jaar! Iedere werkdag weer had hij zich door zijn collega's aangevallen gevoeld, werd hij ook daadwerkelijk meestal aangevallen bij hetgeen hij zei of deed.

Maar nu was hier geen sprake meer van. Hoe had hij zich niet ingehouden, met uitzondering van de aanvaringen met Wendel en Kees?. Hij voelde een diepe rust opkomen. Zijn hart begon rustig te pulseren, in een ritme niet ongelijk aan dat van het vage gedaver dat hij zojuist in de ingewanden van de Z toren had gevoeld. De gestolen sleutel in zijn binnenzak drukte op zijn hart. Zijn handen voelden droog aan.

De tijd stond stil in het kantoortje, dat gevuld leek met een loodzwaar, doorzichtig gas. Alle drie zochten ze een plek waar ze hun ogen op konden richten. Nieta staarde naar het bureaublad, Sectorhoofd leek een interessante ontwikkeling boven de deur achter Albert te volgen en Albert keek langs hem heen, naar buiten, waar groene weiden uitliepen naar de rand van een dorpje. Hoezeer leek deze beklemming niet op de sfeer in de koffiehoek op de afdeling, nadat hij, vaak als laatste, de ruimte betrad en alle gesprekken stokten? Hij was een keer met een beker koffie op een tweezits bankje naast collega Kees gaan zitten, die

prompt opstond en naast een andere collega plaats nam. Uiteindelijk verscheen Albert maar helemaal niet meer in de personeelsruimte, nam hij liever de lift van de X-toren naar het eerste plein om daar bij de broodjeszaak koffie te drinken.

Sectorhoofd klapte zachtjes in de handen. 'Je begrijpt, Albert, dat dit voor mij een heel moeilijke positie is. Ik krijg er niet goed vat op, kun je je dat voorstellen?'

De kalmte die Albert voelde, maakte plaats voor giftige woede. Hij keek Sectorhoofd strak in de bleekblauwe ogen. 'Ik kan me voorstellen hoe vervelend dit voor u moet zijn. Als Sectorhoofd staat u toch overal ver van af. Maar ik ben tot nu toe bijzonder tevreden over uw rol...' 'Zeg maar jij, hoor.'

'Over uw rol in deze kwestie. Andere ziekenhuizen hebben blok -of vleugelhoofden en zijn dan ook duidelijk een stuk minder goed af.'

'Wat bedoel je daar mee?'

'Precies zoals ik het zeg. Ik zou graag de ruimte krijgen om mijn visie te geven over hetgeen zich de afgelopen anderhalf jaar heeft afgespeeld.'

Uit drift en machteloosheid kwam hem een extreme fantasie voor ogen: hoe hij Sectorhoofd met een rechtse directe de bovenlip zou splijten om hem daarna, bloedend en wel naar de verpleegafdeling te slepen en dat rood besmeurde smoelwerk overal in te wrijven: de etterende wonden, de chaotische dienstlijsten, de plassen troebele urine uit overlopende zakken. Tegelijkertijd zou hij daarbij Nieta aan haar permanentje uit de stoel hebben getrokken om haar vervolgens met enkele daverende trappen tegen het forse achterwerk eveneens richting afdeling te forceren. Maar hoe bedreven hij ook was in het aanwenden van fysiek geweld, hij zag in dat deze dubbele actie niet te realiseren viel. Bruine band of niet, een mens moet praktisch blijven, zo hield hij zichzelf voor.

Sectorhoofd en Nieta knikten.

Albert begon bewust dieper adem te halen om zijn inmiddels danig gestegen hart frequentie weer naar beneden te brengen. Beurtelings Sectorhoofd en Nieta aankijkend, begon hij zijn relaas met een recapitulatie van de afspraken die tijdens het tweede sollicitatiegesprek vorig jaar mei over zijn taken en verantwoordelijkheden waren gemaakt .

Hij bracht zijn verhaal samenhangend, zorgvuldig zijn woorden kiezend, ondanks zijn woede rustig sprekend. Maar naast de trots die hij vanwege zijn houding voelde, drukte een loodzware wanhoop hem muurvast in zijn stoel, omdat hij wist dat zijn woorden niets uit

zouden halen, al kreeg hij duizendmaal gelijk. Hij wist dat ze van hem af wilden, dat bijna iedereen op de afdeling hem haatte, alsof hij allerlei misdaden op zijn geweten had.

De bedoeling was dat Albert en Gerda als leidinggevend, onder aansturing van Nieta het verpleegkundig personeel van beide units zouden aansturen. Albert werd hierbij verantwoordelijk voor de unit urologie en voor de dienstlijsten. Albert en Gerda namen zo nodig elkaars units over. Het was daarnaast de bedoeling dat beide teams, na de opening van het Medisch Universitair Ziekenhuis uit twee verschillende fusie ziekenhuizen afkomstig, als één geheel zouden leren werken. Het voordeel hiervan bestond uit de uitwisselbaarheid van de teamleden op de units. Hierbij dienden echter cultuur en mentaliteitsverschillen te worden vereffend, zoals Sectorhoofd het had uitgedrukt.

Als speciale opdracht kreeg Albert daarnaast de begeleiding van Wilma, een zwak functionerende, oudere verpleegkundige.

Van deze werkafspraken was in de praktijk echter niets terecht gekomen. Albert sprak zijn verbazing uit over het volkomen gebrek aan overleg tussen Nieta, Gerda en hemzelf als leidinggevend team. De functionering en beoordelingsgesprekken waar hij Nieta om vroeg, werden door haar schouderophalend afgewezen met de opmerking, dat eerst belangrijker zaken dienden te worden opgepakt. Hierna had zij een kaartenbakje achter de centrale balie vandaan getrokken, het bakje ondersteboven gehouden en Albert opdracht gegeven urologiepatiënten te bellen voor ziekenhuisopname. Het gevolg van de daarop volgende telefonades bestond uit een niet te controleren vloed aan patiënten, waarvan door gebrek aan bedden een deel weer naar huis moest worden gestuurd. Een meevaller betrof dan weer in dit opzicht die patiënten, waarover Albert tijdens het oproepen per telefoon van familieleden te horen kreeg dat ze inmiddels waren overleden.

Het personeel van beide units bestond uit cliënten die zich verenigden tot een groep die collega's zoals Wilma en Albert buitensloten en anderen, zoals Nieta, en in mindere mate Gerda, toelieten.

Albert begreep al na zijn eerste week dat hij er nooit werkelijk bij zou horen. Bovendien merkte hij, dat een aantal van zijn nieuwe collega's vaktechnisch bekwaamer waren dan hijzelf en ze bovendien uitstekend zonder zijn bemoeienis in staat waren hun werk te organiseren.

Hij begon zich vertwijfeld af te vragen, hoe hij leiding zou kunnen geven aan een dergelijke groep. Als hij voorzichtig begon over het

tijdelijk uitwisselen van personeel tussen de beide units werd er gereageerd alsof hij een oneerbaar voorstel had geuit.

Je zou toch kunnen veronderstellen dat een verpleegkundige, na jaren geploeter op urologie, vaak tot aan de enkels in de met spoelvloeistof verdunde urine staand, het interessant zou vinden om eens op traumatologie een kijkje te nemen.

Uiteindelijk sloot hij zich radeloos met de dienstlijsten op in een lege patiëntenkamer.

Het opstellen van een nieuwe dienstlijst, voor twee units met dag, avond en nachtdienst zou op zich nog te doen zijn, ware het niet dat op de kladlijst iedereen met potlood de gewenste diensten mocht invullen. Bovendien bevatte die lijst talrijke gele plakbriefjes met instructies: Greetje geen late op woensdag, Kees voorlopig drie weekenden per maand vrij en Loes geen late komende donderdag en vrijdag want dan moest ze met hond Bobo naar therapie. Karel liever geen nachtdienst. Wilma niet met Lenie of Joke in de avond dienst, want dat werkte niet. Wendel graag diensten vanaf tien uur 's morgens, vanwege haar holistische therapie.

De vader van Alberts vrouw, Mariska Dubois, werkte voor zijn pensionering als boordwerktuigkundige bij een luchtvaartmaatschappij. Net als op een patiëntenafdeling diende men hier rekening te houden met voldoende kwaliteit in een continue rooster en vakanties. Hier was echter geen sprake van briefjes of kladlijsten. Een week dagdienst, een week avonddienst en een week nachtdienst. Uiteraard onderbroken door vrije dagen en vakantie.

Rico, de autohandelaar waarmee Albert na hun verhuizing naar de flat vriendschap had gesloten, had een paar jaar voor een assemblage bedrijf gewerkt waarbij een vergelijkbaar, vast dienstrooster werd gehanteerd.

Geïnspireerd door deze voorbeelden, stelde Albert kort na zijn begin op de afdeling een naar zijn oordeel werkbare dienstlijst op. Vrijwel onmiddellijk na de publicatie hiervan op het prikbord kreeg hij het grootste deel van het team over zich heen. Nieta en Gerda schoten te hulp, verdedigden daarbij eerder de lijst dan hemzelf. De volgende dag hing een sterk gewijzigde versie van de lijst op het prikbord en werd Albert zo scheef aangekeken, dat hij na het einde van zijn dienst een ontploffende bom verwachtte bij het openen van zijn locker in de kleedruimte.

Albert verwachtte na zijn promotie tot leidinggevende eindelijk van die nachtdiensten af te zijn. Slapen overdag lukte hem meestal niet. Op de

nieuwe versie van de dienstlijst echter stond onder zijn naam gedurende zeven dagen de hoofdletter N.

Mode in het Medisch Universitair Ziekenhuis was, om een patiënt na opname aan een eerstverantwoordelijke verpleegkundige toe te wijzen. Deze verpleegkundige droeg gedurende de hele opname de eindverantwoordelijkheid voor de zorg en het zogenaamde verpleegplan. In dat plan stonden door de arts geparafeerde afspraken en opdrachten, maar ook wijzigingen in het verpleegkundig behandelplan.

‘Dat idee voor eerstverantwoordelijke werkt niet in de praktijk’, vertelde hij Nieta. ‘Hoe kan ik de eindverantwoordelijkheid en zorg voor een patiënt coördineren, als ik een week nachtdienst en de vier daaropvolgende vrije dagen niet overdag aanwezig ben? Ik wil best als zodanig optreden, maar dan kan ik natuurlijk niet meer de nachtdienst in. We creëren op deze manier geen kwaliteitsverbetering in de zorg, maar alleen een stortvloed aan mondelinge overdrachten. Bovendien kan ik ‘s nachts onmogelijk een dagploeg aansturen. We moeten ophouden met het klakkeloos kopiëren van uit Amerika overgewaaid ideeën. Hoe moet ik aan een patiënt die om hulp vraagt verkopen dat ik niets mag doen en dat hij of zij maar moet bellen of wachten op de toegewezen verpleegkundige, terwijl ik op dat moment de enige ben op die zaal die kan helpen? Kunt u uw maaginhoud nog enkele minuten binnenhouden, uw zuster komt zo!’

Nieta had zijn opmerkingen genegeerd. Albert begon slaaptabletten achterover te drukken.

Maar die eerste nachtdienst veroorzaakte de eerste aanvaring, de eerste keer dat Albert eindelijk eens van zich afbeet. Kees, een urologieverpleegkundige en Albert bevonden zich achter de centrale balie. Kees, toch al lawaaiig en druk van aard, riep Albert letterlijk ter verantwoording over diens nachtdienst en de onverenigbaarheid ervan met het concept eerstverantwoordelijke. Allerlei patiënten, artsen en collega’s werden getuigen. Na dat Albert een zeer scherp antwoord had gegeven liep Kees weg. Albert zag hoe iedereen zich van hem afdraaide. Niemand wilde oogcontact, niemand wilde reageren.

Nieta onderbrak Alberts relaas. Zij verklaarde haar hart vast te houden tijdens de weekends dat Albert de verantwoordelijkheid droeg over de hele afdeling. Over de aanvaring met Kees vertelde zij dat die had ontdekt dat Albert klakkeloos een urine katheter bij een patiënt, waar Kees eerstverantwoordelijke voor was, had verwijderd, zonder voorafgaand overleg.

Albert keek haar enkele seconden aan. 'Voor het verwijderen van die katheter staat een door de uroloog geparafeerde opdracht in het verpleegplan.'

'Dat zijn technische details', vond Sectorhoofd. 'Hoofdzaak is en blijft het gebrek aan vertrouwen.'

'Wat voor mij echt de deur dicht deed was het weekend voordat ik Albert wegstuurde. Die maandag daarop was hij vrij en Gerda en ik kregen zowat het halve team op mijn kantoor. Ik zal maar niet herhalen wat ze allemaal over Albert te zeggen hadden. Ik heb hem tegen zichzelf in bescherming genomen door hem naar huis te sturen. Hij heeft gewoon de hele boel lopen verwaarlozen.'

'Dat is een leugen.' Daar ging zijn hart weer.

'Ik hoor hier zelfs het woord leugen. Dat is toch wel een forse uitspraak', vond Sectorhoofd.

'Als ik in een weekend eindverantwoordelijk ben, heb ik het recht om collega's die zonder opgaaf van reden te laat komen en zo hun patiënten laten barsten, terecht te wijzen.'

'Het gaat om de manier waarop', vond Nieta.

'Ik heb normale taal gebruikt. Wendel vond het blijkbaar nodig om mijn persoon te vernoemen naar de huidplooi die mijn testikels bekleed.'

Nog een enkel verhaal en dit zinloze gesprek is wat mij betreft afgelopen, dacht Albert. Hij keek naar de twee lege koffiekopjes op het bureau en vertelde verder.

Die zondag begon Alberts team om halfacht de dagdienst met onderbezetting. Bovendien kwam Wendel niet opdagen, zonder daarover te bellen. Na de overdracht door de nachtploeg, begreep Albert dat hij geheel alleen met de werkzaamheden op de urologie unit zou moeten beginnen. Het betrof veertien patiënten, waarvan er twee zoveel verzorging vroegen, dat het verlenen van deze zorg hem het grootste deel van de ochtend zou kosten. Voor deze twee was Wendel eerstverantwoordelijke. Tevergeefs probeerde hij haar telefonisch te bereiken. Met sneltreinvaart laadde hij een uitklapbaar karretje vol met rapportmappen, infuusflessen, absorberende matjes en waskommen. Hij begon het karretje naar de kamertjes te duwen waar zijn meest hulpbehoevende patiënten lagen, toen de weg hem werd versperd door een koerier die een doos van piepschuim droeg. Deze doos bleek een donornier te bevatten, die met de betreffende patiënt mee naar de operatiekamer gestuurd zou worden. Telefonische navraag bij de afdeling niertransplantatie leverde Albert zoveel extra werk op, dat hij meer dan een halfuur vertraging opliep voordat de nier werd